

Warszawa, 28 lutego 2021 r.

Poziom i struktura minimum socjalnego w III kwartale 2020 r.

Minimum socjalne to najbardziej uznany społecznie wzorzec (model) wydatków niezamożnych gospodarstw domowych zagrożonych sferą niedostatku.¹ W tej informacji prezentujemy wartości koszyków dla trzeciego kwartału 2020 r. To czas, w którym wobec ograniczeń sanitarnych wywołanych przez COVID-19, społeczeństwo nadal przeżywa duże zmiany w życiu codziennym.

Tabela 1. Minimum socjalne: dane za II kwartał 2020 r., w zł

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	M+K/2	M+K	M+K +DM	M+K +DS	M+K +DM+DS	M+K +DM+2xDS	M+K/2	M+K
Żywność	315,74	631,48	880,64	958,45	1 207,61	1 534,58	300,19	600,37
Mieszkanie:	443,10	646,88	883,84	883,84	1 123,30	1 362,68	443,10	646,88
- użytkowanie i energia	376,66	564,98	790,75	790,75	1 005,23	1 218,33	376,66	564,98
- wyposażenie	66,44	81,90	93,09	93,09	118,07	144,36	66,44	81,90
Edukacja	19,72	39,44	94,38	175,30	230,23	385,81	0,00	0,00
Kultura i rekreacja	154,43	191,15	246,93	252,46	308,23	369,53	130,01	177,04
Odzież i obuwie	56,15	112,29	163,05	163,27	214,02	265,00	43,71	87,41
Ochrona zdrowia	46,49	88,39	121,71	123,64	156,96	192,21	89,82	175,05
Higiena osobista	41,15	80,29	95,60	115,89	131,74	167,46	32,84	63,66
Transport i łączność	94,20	167,58	466,64	480,25	480,25	493,86	117,76	197,53
Pozostałe wydatki	93,68	137,03	177,17	189,19	192,62	190,85	92,59	136,36
Razem	1 264,66	2 094,53	3 129,95	3 342,27	4 044,97	4 961,98	1 250,02	2 084,31
- na 1 osobę	1 264,66	1 047,26	1 043,32	1 114,09	1 011,24	992,40	1 250,02	1 042,15

Źródło: Obliczenia IPiSS na podstawie danych GUS. Symbole użyte w tablicy oznaczają odpowiednio: M – mężczyzna w wieku 25–60 lat, K – kobieta w wieku 25–60 lat, M+K/2 – wydatki na poziomie średniej arytmetycznej dla gospodarstwa męzczyzny i kobiety, DM – dziecko młodsze w wieku 4–6 lat, DS – dziecko starsze w wieku 13–15 lat. W przypadku gospodarstw emeryckich symbole M i K oznaczają odpowiednio mężczyznę i kobietę w wieku powyżej 60 lat.

Przedstawiane szacunki minimum socjalnego uwzględniają zakres i sposób zaspokojenia potrzeb w warunkach typowych. Nie uwzględniono okoliczności szczególnych, jakie towarzyszą COVID-19, gdyż nie są jeszcze dobrze rozpoznane zmiany w konsumpcji gospodarstw (np. z badań budżetów gospodarstw prowadzone w GUS).²

Z danych społeczno-ekonomicznych wiemy, że na koniec września ub. r. utrzymano stopę bezrobocia rejestrowanego (6,1%) z czerwca. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych we

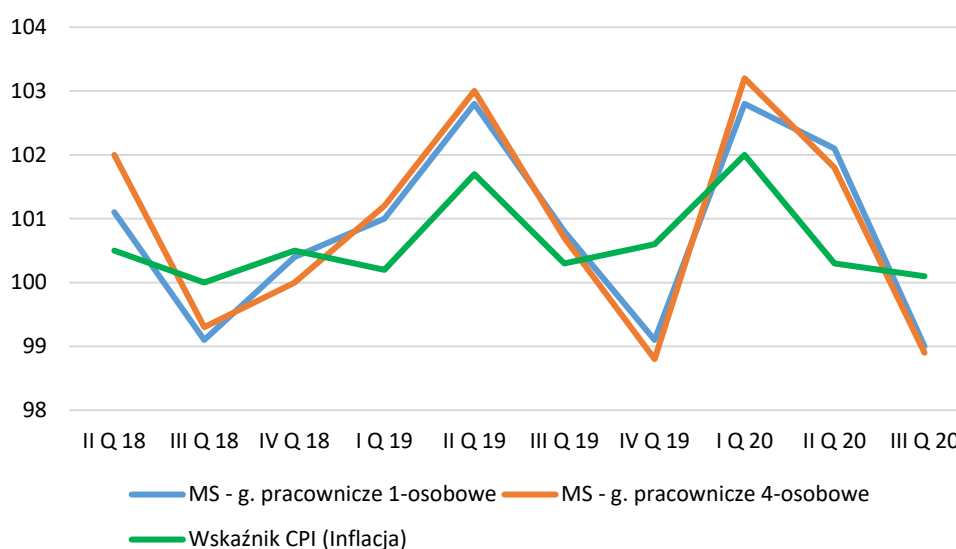
¹ GUS korzysta z szacunków minimum socjalnego do wyznaczania tzw. sfery niedostatku, niebędącej sferą ubóstwa (por. GUS, 2020 a). Zakres zaspokajanych potrzeb według standardu minimum socjalnego powinien zapewniać warunki umożliwiające danej osobie reprodukcję sił, posiadanie i wychowanie potomstwa oraz utrzymanie więzi społecznych (por. Kurowski, 2019).

² Gdy będą one znane oraz gdy zajdzie potrzeba zmiany niektórych założeń, wartość minimum socjalnego za ten okres może zostać przeliczona ponownie.

wrześniu ub. r. wyniosła 1 024 tys. osób. Spośród nich, 54% bezrobotnych stanowiły kobiety, 47% było długotrwale bezrobotnych, a 83% osobom bezrobotnym nie przysługiwał zasiłek dla bezrobotnych (por. dane z GUS 2020b, 18-19). Dane z badania aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) wskazują z jednej strony na wzrost wskaźnika zatrudnienia w trzecim kwartale do 55%, z drugiej zaś na wzrost stopy bezrobocia oraz liczby bezrobotnych.³ W badanym okresie przeciętne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 5 371,56 zł - w stosunku do II kwartału oznaczało to wzrost nominalny o 1,6%.

W trzecim kwartale 2020 r. minimum socjalne dla osoby samotnie gospodarującej w wieku produkcyjnym wyniosło 1 264,66 zł. Dla starszej osoby samotnej wartość minimum oszacowano na 1 250,02 zł. W pięcioosobowym gospodarstwie rodziców z trojgiem dzieci, koszyk ten wyceniono na 992,40 zł na osobę.

Wykres 1. Dynamika minimum socjalnego (II kwartał 2018 - III kwartał 2020) na tle wskaźnika inflacji

Źródło: Opracowanie własne.

Wartości minimum socjalnego w trzecim kwartale spadły: o 1% w gospodarstwie osoby samotnie gospodarującej w wieku produkcyjnym oraz o 1,1% w gospodarstwie 4-osobowym. Realna wartość koszyków spadła także pod względem realnym (inflacja wyniosła w tym okresie +0,1%).

Spadek wartości koszyków nastąpił w głównej mierze wskutek sezonowej obniżki cen artykułów żywnościowych. Najwyższe obniżki cen objęły warzywa (o 16%) i owoce (o 11,5%). Wartość koszyka żywności ogółem spadła od -6,1% do -6,4%, przy wskaźniku CPI -2,3% w grupie żywności (por. Wykres 2). Wydatki na utrzymanie mieszkania i nośniki energii czy wyposażenie zachowały dynamikę podobną do wskaźników CPI. Wartość potrzeb w zakresie odzieży i obuwia wzrosła mimo niskiego wskaźnika CPI, głównie ze względu na skok cen ubiorów na sezon jesienny. Zwraca uwagę wzrost cen w zakresie kultury i rekreacji oraz higieny osobistej – jest on wyższy niż poziom wskaźników CPI i może być efektem zmian zachowań w wyniku pandemii.

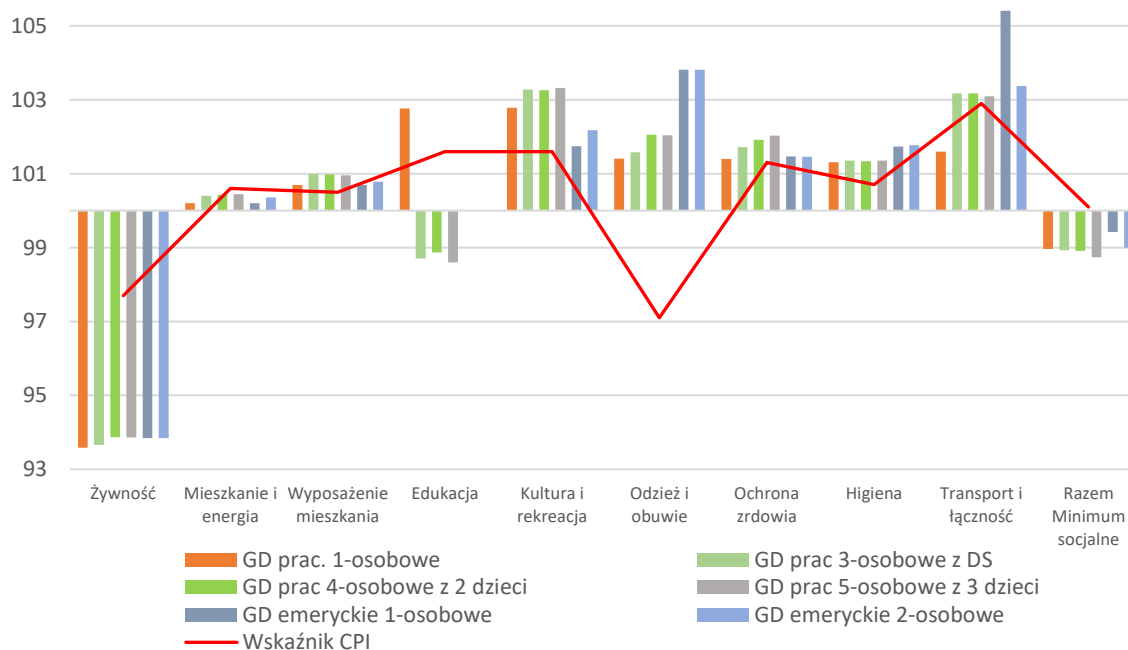
³ Por. GUS 2020 b, 21-23. Oba wskaźniki w badaniu BAEL liczone są na podstawie innych kryteriów.

Tabela 2. Struktura minimum socjalnego (III kwartał 2020 r., w %)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	M+K/2	M+K	M+K +DM	M+K +DS	M+K +DM+DS	M+K +DM+2xDS	M+K/2	M+K
Żywność	25,0	30,1	28,1	28,7	29,9	30,9	24,0	28,8
Mieszkanie:	35,0	30,9	28,2	26,4	27,8	27,5	35,4	31,0
- użytkowanie i energia	29,8	27,0	25,3	23,7	24,9	24,6	30,1	27,1
- wyposażenie	5,3	3,9	3,0	2,8	2,9	2,9	5,3	3,9
Edukacja	1,6	1,9	3,0	5,2	5,7	7,8	0,0	0,0
Kultura i rekreacja	12,2	9,1	7,9	7,6	7,6	7,4	10,4	8,5
Odzież i obuwie	4,4	5,4	5,2	4,9	5,3	5,3	3,5	4,2
Ochrona zdrowia	3,7	4,2	3,9	3,7	3,9	3,9	7,2	8,4
Higiena osobista	3,3	3,8	3,1	3,5	3,3	3,4	2,6	3,1
Transport i łączność	7,4	8,0	14,9	14,4	11,9	10,0	9,4	9,5
Pozostałe wydatki	7,4	6,5	5,7	5,7	4,8	3,8	7,4	6,5
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: Obliczenia IPiSS na podstawie danych GUS.

Wykres 2. Dynamika minimum socjalnego w trzecim kwartale 2020 r. na tle inflacji (II kwartał 2020 = 100)

Źródło: Opracowanie własne. Symbole: GD – Gospodarstwo domowe, GD prac. – pracownicze gospodarstwo domowe. Uwaga: w badanym okresie wskaźnik CPI dla transportu wyniósł 102,9, a dla łączności 102,4.

Opracował: dr Piotr Kurowski

Literatura:

GUS (2020 a), *Aneks do opracowania pt. Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2019 r.*, GUS, Warszawa. Dostęp na <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/zasieg-ubostwa-ekonomicznego-w-polsce-w-2019-roku,14,7.html>

GUS (2020 b), *Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w październiku 2020 r.* GUS.

Kurowski P. (2019), *Rola progów minimalnej konsumpcji w polityce społecznej w Polsce*, Polityka Społeczna nr 4/2019.